

може мати як позитивні, так і негативні наслідки. Наприклад, деякі країни можуть використовувати економічну потужність для політичних цілей, змушуючи інші країни виконувати їхню волю під загрозою економічних санкцій.

Отже, міжнародне економічне співробітництво в умовах війни має велике значення для України як засіб забезпечення економічної стабільності та розвитку. Воно допомагає країні зменшувати ризики, залучати інвестиції, розширювати експортні можливості та сприяє міжнародній дипломатії. Такий підхід може допомогти Україні зберегти економічну стійкість та перспективи розвитку навіть в умовах війни та напружених відносин з іншими країнами.

Список використаних джерел:

1. Давидович С.С., Коршенко В.П., Наріжна Д.С., Титаренко Л.М. Сучасні проблеми міжнародного економічного співробітництва держав. Тези 74-ї наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Полтава, 25 квітня – 21 травня 2022 р.). Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2022. Т. 1. С. 450-451.
2. Економічна статистика / Зовнішньоекономічна діяльність. Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm.
3. Гринько Т.В., Гвініашвілі Т.З. Управління торговельними підприємствами: інструменти, моделі, принципи та механізми. Торгівля та біржова діяльність в Україні: проблеми і стратегії розвитку: колект. моногр. / за заг. ред. Т.В. Гринько. Дніпро: Біла К.О., 2018. С. 244-320.

Дивляш А. О., канд. екон. наук Кучеренко С. К.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В УМОВАХ КРИЗИ: МІЖНАРОДНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТИ

Криза – це несподівана подія, яка становить значну загрозу для економіки, підприємницьких організацій та окремих осіб. Хоча криза може суттєво не вплинути на кожен бізнес і підприємця, вона, як правило, характеризується складними наслідками на макрорівні з різноманітними наслідками на мікрорівні. Протягом останніх трьох десятиліть ми стали свідками кількох великих глобальних криз, які мали значний вплив на економіку [2].

В сучасному світі, де глобальні виклики та стрімкий технологічний розвиток стають нашою повсякденною реальністю, інноваційні бізнес-стратегії перетворюються на життєво важливу потребу. Нинішні кризові обставини, такі як пандемії, економічні коливання та геополітичні конфлікти, перетворюють інновації на вирішальний фактор для виживання та прогресу. Вітчизняні компанії, які не здатні інвестувати в необхідні інноваційні рішення, можуть опинитися поза гонкою та стати вразливими перед обличчям сучасних викликів.

Досі дослідження малого бізнесу та підприємництва в часи таких криз переважно зосереджувалися на макроперспективах, тобто на тому, як кризи вплинули на економіку та бізнес-організації, стратегії, які бізнес-організації прийняли під час кризи, та реакції державної політики. Дослідники вивчили, наприклад, вплив криз на підприємницьку активність та вплив реакцій державної політики на малий бізнес та їх дії під час кризи. Але більшість цих досліджень проводилися лише з точки зору організаційного рівня [3].

Створення стратегії розвитку підприємства вимагає регулярного аналізу зовнішнього середовища та прогнозування майбутніх змін на ринку. Цей процес також включає розробку алгоритмів для ефективної адаптації підприємства до цих змін, що сприяє його стабільності та успішному розвитку [6].

З точки зору менеджменту підприємства, розробка стратегії включає в себе систематичне та глибоке дослідження бізнес-середовища, в якому підприємство працює. Це включає аналіз потенційних напрямків розвитку та визначення стратегічних факторів, які впливають на його діяльність. Особливо важливим є аналіз стратегічних факторів бізнес-середовища, який допомагає підприємству виявити свої сильні та слабкі сторони, зрозуміти, які аспекти дають йому конкурентну перевагу, а також передбачити основні можливості та загрози заздалегідь. Отримані дані становлять основу для вибору ефективної стратегії розвитку [4, с. 319].

Правильне визначення стратегії розвитку компанії, перш за все, вимагає детального аналізу внутрішнього стану компанії та її зовнішнього середовища [5, с. 295]. При визначенні стратегії, яка спрямована на досягнення встановлених фінансових цілей, керівництво компанії повинно глибоко розуміти ринкову позицію компанії, особливості її функціонування та враховувати зовнішні

фактори, які впливають на її роботу [1, с. 13]. Сучасний ринок та загальна економічна система встановлюють основні вимоги до компаній. Ці вимоги, перш за все, включають конкуренцію, високі стандарти якості продукції та послуг, необхідність гнучкості компанії для впровадження інновацій та відповідної адаптації до змін у динамічному зовнішньому середовищі.

Отже у сучасних умовах кризи, стратегії розвитку бізнесу мають велике значення. Вони вимагають глибокого аналізу внутрішнього стану компанії та її зовнішнього середовища, включаючи розуміння ринкової позиції компанії, особливостей її функціонування та врахування зовнішніх факторів, які впливають на її роботу.

Список використаних джерел:

1. Aseev S.M., Katsumoto M. On the optimal leader's investment strategy in a cyclic model of innovation race with random invention times. *Games*. 2020; P. 1-21. <https://doi.org/10.3390/g11040052>
2. Ayala J.C, Manzano G. The resilience of the entrepreneur. Influence on the success of the business. A longitudinal analysis. *Journal of Economic Psychology*. 2014. № 42. P. 126-135.
3. Bartz W, Winkler A. Flexible or fragile? The growth performance of small and young businesses during the global financial crisis – Evidence from Germany. *Journal of Business Venturing*. 2016. № 31 (2) P. 196-215.
4. Butko M., Ivanova N., Popelo O., Samiilenko G. Conceptual foundations of the regional industrial cluster formation based on European experience and leading world tendencies. *Financial and credit activity: Problems of theory and practice*. 2020. Vol. 2, № 37. P. 319-329.
5. Kholiavko N., Djakona A., Dubyna M., Zhavoronok A., Lavrov R. The higher education adaptability to the digital economy. *Bulletin of the National Academy of Sciences*. 2020. Vol. 4 (386), P. 294-306. <https://doi.org/10.32014/2020.2518-1467.130>.
6. Madiyarova D., Luniewski A., Ibraeva A. Advancing competitiveness and developing the innovation and investment potential of industrial enterprises using cluster strategies. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*. 2019. Vol. 10 (8). P. 2417-2428. [https://doi.org/10.14505/jarle.v10.8\(46\).20](https://doi.org/10.14505/jarle.v10.8(46).20).
7. Гринько Т.В. Транскордонне співробітництво і стратегії розвитку металургійних підприємств. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2013. № 17 (206). С. 158-161.